

Kriminalomsorgens retningslinjer for gjennomføring av varetekt og straff for domfelte som er idømt kontaktforbud med elektronisk kontroll ("omvendt voldsalarm" - OVA).

Retningslinjene gjelder for de tilfeller hvor det er idømt kontaktforbud med elektronisk kontroll (OVA) og domfelte i tillegg skal gjennomføre annen straff eller varetekt.

Dersom OVA-domfelte ikke skal gjennomføre varetekt eller annen straff, eller straffegjennomføringen er avsluttet, vil kriminalomsorgens oppgaver i sin helhet være regulert av samarbeidsavtale av 16. desember 2014 mellom kriminalomsorgen og politiet.

Straffeloven § 57 Forbud mot kontakt lyder

Den som har begått en straffbar handling, kan ilegges kontaktforbud når det er grunn til å tro at vedkommende ellers vil

- a) begå en straffbar handling overfor en annen person,**
- b) forfølge en annen person, eller**
- c) på annet vis krenke en annens fred.**

Kontaktforbudet kan gå ut på at den forbudet retter seg mot, forbys

- a) å oppholde seg i bestemte områder, eller**
- b) å forfølge, besøke eller på annet vis kontakte en annen person.**

Er det nærliggende fare for en handling som nevnt i første ledd bokstav a, kan den skyldige forbys å oppholde seg i sitt eget hjem.

Kontaktforbudet kan begrenses på nærmere angitte vilkår.

Dersom det anses nødvendig for at kontaktforbudet skal bli overholdt, kan retten bestemme at den kontaktforbudet retter seg mot, skal ilegges elektronisk kontroll i hele eller deler av perioden kontaktforbudet gjelder for. Slik kontroll kan bare omfatte registrering av opplysninger om at den domfelte beveger seg innenfor områder omfattet av kontaktforbudet, opplysninger om at den domfelte beveger seg i nærheten av fornærmede, og opplysninger om uteblitte signaler fra kontrollutstyret. Domfelte plikter å yte den bistand og å følge de instruksjoner som gis av politiet og som er nødvendig for å gjennomføre kontrollen. Kongen kan gi nærmere regler om gjennomføringen av elektronisk kontroll, herunder om behandling av personopplysninger i forbindelse med slik kontroll.

Rettighetstap etter bestemmelsen her kan ilegges som eneste straff hvis det ikke er fastsatt en minstestraft på fengsel i 1 år eller mer for handlingen.

Hjemmel og formål

Retten kan med hjemmel i straffeloven § 57 femte ledd idømme kontaktforbud med elektronisk kontroll ("omvendt voldsalarm") for hele eller deler av perioden kontaktforbudet gjelder for, som en del av straffutmålingen. Kontaktforbud med elektronisk kontroll kan idømmes for å beskytte en eller flere personer mot domfelte, når det er nødvendig for at et kontaktforbud skal bli overholdt. Domfelte kan i tillegg til å bli idømt kontaktforbud med elektronisk kontroll bli idømt andre straffereaksjoner, herunder betinget og ubetinget fengsel, forvaring, samfunnsstraff og bot.

I Politidirektoratets rundskriv RPOD-2013-3 er det gitt nærmere regler for bruk av kontaktforbud med elektronisk kontroll.

Kriminalomsorgens rolle

Politiet har ansvar for gjennomføringen av kontaktforbud med elektronisk kontroll, men kan overføre oppgaver til kriminalomsorgen etter nærmere avtale, jf. politidirektoratets rundskriv RPOD-2013-3 punkt 2. Arbeidsfordelingen mellom politiet og kriminalomsorgen fremgår av samarbeidsavtale av 16. desember 2014. Kriminalomsorgens oppgaver skal ivaretas av OVA-sentralen (som består av kontrollsentralen for straffegjennomføring med elektronisk kontroll og Vestfold friomsorgskontor) og det lokale friomsorgskontoret i det området hvor domfelte er bosatt. Dersom domfelte skal gjennomføre straff i et annet område, vil ansvaret kunne overføres til et annet friomsorgskontor, eventuelt at det etableres et samarbeid mellom de ulike friomsorgskontorene. Den enhet hvor domfelte gjennomfører varetekt eller straff ivaretar de funksjoner som også ellers tilligger enheten, herunder saksbehandling, beslutningsmyndighet og ansvar for sikkerhetsmessige vurderinger.

Kontaktforbudet trer i kraft når dommen er rettskraftig. Politiet har ansvar for å forkynne gjennomføringsplan og forbudssoner for domfelte umiddelbart når dommen er rettskraftig. Kriminalomsorgen har ansvaret for å montere det tekniske utstyret, herunder montere fotlenken på og av domfelte. Normalt vil det være friomsorgskontoret som gjennomfører på- og avlenking, men det kan avtales at fengselet kan avlenke domfelte. Dersom det er nødvendig at domfelte har på fotlenken, skal forkynning og montering av fotlenken skje samtidig, ved at både politiet og kriminalomsorgen er til stede. Dette vil blant annet være aktuelt dersom domfelte ikke oppholder seg i fengsel med tilstrekkelig høyt sikkerhetsnivå til at domfelte kan unnlate å bruke fotlenken. Dersom domfelte er varetektsfengslet eller gjennomfører straff i fengsel med høyt sikkerhetsnivå, vil forkynning skje umiddelbart, mens montering av fotlenken først finner sted når domfelte skal forlate fengselet.

Når kriminalomsorgen mottar OVA-saksdokumenter fra politiet vil KDI sørge for at det blir opprettet en OVA-sak i *DocuLive*, eventuelt i tillegg til straffegjennomføringssaken. I den grad det er relevant, må dokumentene i de to sakene leses i sammenheng. Det opprettes kryssreferanse mellom sakene i *DocuLive*. Ved rettskraftig OVA-dom vil KDI legge inn et "OVA-flagg" på domfeltes sak i Kompis KIA. KDI vil sørge for at aktuelle underliggende enheter orienteres om saken.

Kontakt mellom kriminalomsorgen og politiet

Dersom domfelte som er idømt kontaktforbud med elektronisk kontroll innsettes i fengsel, enten i varetekt eller for straffegjennomføring, skal fengselet allerede ved innsettelsen opprette kontakt med OVA-ansvarlig i det politidistriktet som hadde straffesaken. Dette for å sikre videre koordinering og samarbeid. Tilsvarende gjelder for friomsorgskontor og ND-senter i forbindelse med eventuell straffegjennomføring i samfunnet. Det er viktig at straffegjennomføringen, herunder progresjon og løslatelse, gjøres i samsvar med rammene for kontaktforbudet.

Betydning av kontaktforbud med elektronisk kontroll ved fengsling og straffegjennomføring

Valg av enhet for straffegjennomføring

Domfelte som er idømt kontaktforbud med elektronisk kontroll har ikke anledning til å

oppholde seg i nærmere angitte forbudssoner, og skal som hovedregel ikke kunne gjennomføre straff ved en enhet som er omfattet av en forbudssone. Domfelte har videre ikke anledning til å oppholde seg på steder uten GSM-dekning eller foreta reise med fly eller andre fremkomstmidler som innebærer at det tekniske utstyret er uten GSM-dekning. Domfelte har heller ikke anledning til å forlate landet i perioden for kontaktforbud med elektronisk kontroll. Det vil likevel være adgang til overføring til fengselsenhet i annen stat etter strgjfl. § 1 a.

Avgjørelse av om fotlenken skal være på – tidspunkt for pålenking

Den elektroniske kontrollen av at kontaktforbudet overholdes skal stanses når domfelte er varetektsfengslet eller gjennomfører straff i fengsel, jf. politidirektoratets rundskriv RPOD 2013-3. Leder for den enheten hvor domfelte er innsatt/gjennomfører straff bestemmer ut fra forholdene i den enkelte saken og sikkerhetsnivået ved den aktuelle enheten om domfelte skal ha fotlenken på under opphold i fengsel. I de tilfeller hvor domfelte er varetektsfengslet eller gjennomfører straff i fengsel med høyt sikkerhetsnivå når dommen blir rettskraftig, vil montering av fotlenken først finne sted når domfelte skal forlate fengselet alene, for eksempel ved permisjon eller løslatelse.

Domfelte som er idømt kontaktforbud med elektronisk kontroll og som gjennomfører straff eller varetekt i fengsel skal ikke forlate fengselet uten at fotlenken er montert på. Unntak kan etter en konkret sikkerhetsmessig vurdering gjøres ved fremstilling.

Oppbevaring av fotlenke og mobiltelefon

Ved innsettelse i fengsel med høyt sikkerhetsnivå skal fotlenken oppbevares av kriminalomsorgen, sammen med ladere og mobiltelefon som mottar OVA-systemmeldinger, slik at det tekniske utstyret er tilgjengelig når utganger fra fengselet er aktuelt. Ved innsettelse i fengsel med lavere sikkerhetsnivå eller overgangsbolig skal det gjøres en individuell vurdering av om mobiltelefonen skal oppbevares av kriminalomsorgen eller domfelte selv. Før planlagte utganger fra fengsel må kriminalomsorgen undersøke om domfelte har egnet mobiltelefon med aktivt abonnement tilgjengelig og påse at fotlenken og mobiltelefonen er oppladet. Ved utganger fra fengsel skal mobiltelefonen utleveres til domfelte på egnet sted i eller i tilknytning til fengselet. Dersom domfelte ikke har tilgang på egnet mobiltelefon, må domfelte få utdelt en OVA-mobiltelefon fra politiet, for å kunne motta nødvendige beskjeder når fotlenken er i bruk.

Ovennevnte oppbevaring og kortvarige, overvåkede bruk av mobiltelefoner ikke i strid med forbudet om bruk av mobiltelefon i fengsler med særlig høyt, høyt eller lavere sikkerhetsnivå, jf. rundskriv KDI 6/2015.

Fengsel med lavere sikkerhetsnivå, overgangsbolig og straff i samfunnet

Ved innsettelse i, eller overføring til fengsel med lavere sikkerhetsnivå eller overgangsbolig, skal domfelte som hovedregel ha fotlenken på hele tiden. I vurderingen må det blant annet legges vekt på sikkerhetsmessige forhold og mulighetene for å unngå fra det konkrete fengsel. Dersom domfelte har frigang, skal domfelte som hovedregel beholde fotlenken på hele tiden, fremfor at den monteres på og av hver dag.

Ved overføring etter strgjfl. § 16 første ledd eller straffegjennomføring med elektronisk kontroll etter § 16 annet ledd, skal fotlenken være montert på hele tiden. Det samme gjelder dersom domfelte gjennomfører samfunnsstraff, program mot ruspåvirket kjøring eller annen straff i samfunnet.

Institusjons- og sykehusopphold, jf. strgjfl. § 12 og § 13

Ved overføring til behandling i institusjon etter strgjfl. § 12 skal fotlenken være montert på hele tiden.

Dersom domfelte skal gjennomføre straff i somatisk sykehus underveis i straffegjennomføringen, jf. strgjfl. § 13, skal den enhet som er ansvarlig for straffegjennomføringen bestemme om domfelte må ha fotlenken på. De sikkerhetsmessige forholdene i saken skal være avgjørende for vurderingen.

Unntak gjelder ved innleggelse etter psykisk helsevernloven. I så fall skal den aktuelle institusjonen beslutte om domfelte skal ha fotlenken på, jf. psykisk helsevernloven § 1-4. Ansvarlig person ved institusjonen skal gis grundig informasjon om domfelte, sikkerhetsutfordringer og hva OVA innebærer i den aktuelle saken. Kriminalomsorgen skal orientere institusjonen om sitt syn på om domfelte skal ha fotlenken på. Dersom de sikkerhetstiltak helsevesenet kan oppstille ikke anses tilstrekkelig av kriminalomsorgen, skal fengselet på vanlig måte besørge vaktthold under domfeltes opphold på institusjonen.

Dersom kriminalomsorgen blir gjort kjent med at et sykehus- eller institusjonsopphold vil bli aktuelt, må ansvarlig politidistrikt kontaktes snarest. Det samme gjelder ved akutte innleggelser.

Fremstilling av varetektsinnsatte med OVA

Dersom OVA-domfelte er innsatt i varetekt og skal oppholde seg utenfor fengselet, herunder ved fremstilling og sykehusinnleggelse, skal politiet beslutte om fotlenken skal være på.

Planlegging og koordinering av progresjon og løslatelse

Domfelte som er idømt kontaktforbud med elektronisk kontroll skal gis progresjon i straffegjennomføringen på alminnelig måte i henhold til straffegjennomføringsloven og underliggende regelverk. Progresjonen og vilkårene som settes må imidlertid være i henhold til rammene for kontaktforbudet. Domfelte skal gis informasjon om de praktiske konsekvenser kontaktforbudet vil kunne få for videre progresjon.

Planlegging av løslatelse for domfelte idømt kontaktforbud med elektronisk kontroll må skje i svært god tid før aktuell løslatelsesdato, i samarbeid med politiets lokale OVA-ansvarlig. Løslatelsen, herunder boligsituasjon og sysselsetting, må koordineres i henhold til rammene for kontaktforbudet. Det er blant annet en forutsetning at domfeltes bolig etter løslatelsen er egnet for gjennomføring av kontaktforbud med elektronisk kontroll, blant annet med tanke på beliggenhet, mobildekning og innlagt elektrisitet, jf. RPOD 2013-3. Retten kan pålegge domfelte å flytte dersom det er nødvendig, jf. straffeloven § 57.

Saksbehandling

Ved innvilgelse av utganger, samt ved overføringer til annet fengsel eller annen straffegjennomføringsform skal kravet om bruk av fotlenken fremgå av det aktuelle vedtaket. Dersom tekniske problemer med fotlenken er til hinder for gjennomføring av tidligere innvilget utgang eller overføring, skal omgjøring av vedtak vurderes etter forvaltningsloven § 35 og strgjfl. § 7 bokstav g. Vedtak rettet mot domfelte skal være i samsvar med

gjennomføringsplanen for OVA, herunder at domfelte har ansvar for å oppholde seg på steder med GSM-dekning.

Varsling av KDI

Ved søknader/planer om utgang, frigang, overføring til annen avdeling/enhet, endret sikkerhetsnivå, endret straffegjennomføringsform eller løslatelse må KDI kontaktes i form av henvendelse til *postmottak-ova@kriminalomsorg.no*, for å sikre nødvendig koordinering knyttet til kontaktforbudet. Ved avgjørelse om utgang, overføring eller løslatelse skal KDI v/*postmottak-ova@kriminalomsorg.no* varsles om dato og klokkeslett for hendelsen. Det vises til egen rutine for dette.

Varsling av fornærmede og etterlatte

Vedtaksorganet skal vurdere å varsle fornærmede og etterlatte i straffesaken om tidspunktet for permisjoner, straffavbrudd, frigang, straffegjennomføring utenfor fengsel og løslatelser, samt dersom domfelte unndrar seg straffegjennomføringen, i henhold til strgfjl. § 7b og § 36 tredje ledd. Det skal foretas en konkret vurdering i hvert enkelt tilfelle. Det er imidlertid en meget sterk indikator på at varsling vil være ”av betydning” at domfelte er idømt kontaktforbud med elektronisk kontroll. Dersom fornærmede har spørsmål knyttet til kontaktforbudet eller OVA-fotlenken, skal vedkommende ta kontakt med politiets OVA-ansvarlig.

Varsling av politiet ved rømning og unnvikelse

Dersom domfelte unndrar seg straffegjennomføringen og må den enheten hvor domfelte gjennomfører straff *umiddelbart* varsle det politidistrikt som har ansvaret for den elektroniske kontrollen.

Brudd på kontaktforbudet

Brudd på kontaktforbudet er straffbart etter straffeloven § 168 bokstav c. Det samme gjelder dersom domfelte forsettlig eller grovt uaktsomt hindrer iverksettelse eller pågående kontroll av OVA. Brudd i forbindelse med kontaktforbudet vil også kunne innebære brudd på vilkår ved permisjon og straffavbrudd, jf. strgfjl. § 36 første ledd og kan medføre tilbakeføring til fengsel etter § 14 sjuende ledd. Brudd i forbindelse med kontaktforbudet vil også kunne innebære brudd på vilkårene for prøveløslatelse, jf. strgfjl. § 43 annet ledd og medføre gjeninnsettelse i fengsel, jf. strgfjl. § 44 annet ledd jf. § 45.

Brudd i form av å hindre iverksettelse og kontroll av kontaktforbudet vil også kunne være brudd på vilkårene for samfunnsstraff og betinget dom, jf straffeloven § 52 første ledd bokstav b og § 39.

Informasjon

Det aktuelle politidistrikt skal ha en ansvarlig kontaktperson pr. domfelt med kontaktforbud med elektronisk kontroll som kan svare på spørsmål knyttet til gjennomføringen av kontaktforbudet. Kriminalomsorgens OVA-sentral kan svare på spørsmål knyttet til det tekniske utstyret.

Kontaktinformasjon KDI - kriminalomsorgens OVA-sentral:

postmottak-ova@kriminalomsorg.no